

Vastaus Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän ja 5 muun valtuutetun aloitteeseen sisällissodan uhrien nimien selvittäminen ja julkaiseminen muistokivien yhteydessä / RÅ (kvalt)

VD/4103/00.02.00.03/2024

RÅ/TeA/HW/MP/EJ/MT

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä sekä 5 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vantaa täyttää kaupunkina tänä vuonna 50 vuotta, mutta Vantaan historia pitäjänä alkaa jo vuonna 1351. Tällöin pitäjä mainittiin ensimmäisen kerran virallisesti. Historia varmastikin ulottuu vielä pidemmälle, mutta todisteet ovat olettamusten varassa.

Vuoden 1918 sisällissodan aikaan pitäjä oli laaja ja suurin osa Helsingin kaupunkia kuului pitäjään. Sisällissodassa teloitettiin valtava määrä ihmisiä ja olisi tärkeää, että voimme keskustella sisällissodasta ja sen haavoista avoimesti. Siihen kuuluu myös se, että vainajien nimet voitaisiin julkaista. Vantaan ja Helsingin alueella on sisällissodan muistomerkkejä, joissa ei kuitenkaan ole julkaistu vainajien nimiä.

Muistomerkit, joissa ei ole vainajien nimiä, sijaitsevat seuraavasti:

Vantaan alue: Hiekkaharjun Muistomerkki

Helsingin alue: Malmin Hautausmaan Muistomerkki, Haagan Muistomerkki, Puustellinmetsän Muistomerkki, Santahaminan Muistomerkki, Isosaaren Muistomerkki, Mäntymäen Muistomerkki on valtakunnallinen ja sieltä vainajat on siirretty Malmille.

Sisällissodan vainajien nimet olisivat tärkeä saada näkyviin kaikilla muistomerkeillä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.

Vantaan alueella on myös rakennettu joukkohaudan päälle rivitaloja Osmankäämintien varrella. Esimerkkeinä voidaan mainita, että Tammisaaren Dragsvikin Muistomerkkin yhteydessä on paljastettu jo vuonna 1988 yli 3000 nimeä ja nimiä on lisätty myös vuosina 1998 ja 2018 niin, että nimiä on lähes 3500 tällä Pohjois-Euroopan suurimmalla joukkohaudalla. Myös vantaalaisia ja helsinkiläisiä haudassa on noin 400 vainajaa.

Vainajien nimiä on paljastettu aiemmin esimerkiksi Lohjalla, Porvoossa, Hyvinkäällä, Sammatissa, Vihdissä, Inkoossa ja Karjalohjalla. Samoin tänä vuonna paljastetaan Tampereella Kalevankankaalla sisällissodan vainajien nimet muistomerkkin yhteydessä.

Tämä valtuustoaloite esittää, että Vantaan kaupunki edistäisi vuoden 1918 sisällissodan vainajien nimien ja sen aikaisten tapahtumien selvitystyötä sekä varmistaisi vainajien nimien julkaisun muistomerkkien yhteydessä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.”

Kaupunginvaltuusto 20.5.2024 § 24

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Sisällissodasta kirjoitettiin ja sitä tutkittiin Vantaalla laajasti Suomi 100 -juhlavuonna 2017 ja sen jälkeisinä vuosina.

Vantaan kaupungin tukemassa ja Vantaa-Seuran julkaisemassa Helsingin pitjä-Vantaa vuosikirjassa oli sisällissodasta useampia artikkeleita vuosina 2017–2019. Vuoden 2017 kirjassa on iso osio, joka kertoo sisällissodasta ja ensimmäisestä maailmansodasta eri näkökulmin. Vuoden 2018 kirjassa on puolestaan Aarno Tahvanaisen kirjoittama artikkeli sotamuistomerkeistä, jossa käsitellään myös sisällissodan aikaisia muistomerkkejä. Vuoden 2019 kirjassa on ensimmäistä maailmansotaa käsittelevä osio. Siihen liittyy myös Aarno Tahvanaisen artikkeli, jonka yhteydessä on nimilista vuoden 1918 tapahtumissa kuolleista punakaartilaisista, nimilista käsittää 142 nimeä.

Vuoden 1918 tapahtumissa menehtyneiden Helsingin maalaiskunnan asukkaiden nimet ovat löydettävissä valtakunnallisesta Suomen sotaturmat 1914–1922 –tietokannasta. Tietokanta löytyy osoitteesta: <https://sotasurmat.narc.fi/fi>. Tietokantaa ylläpitää Kansallisarkisto ja se on kaikille avoin. Tietokannasta löytyy 407 vainajaa, joiden kirjoillaolokunnaksi on merkitty Helsingin pitjä. Tietokannasta löytyvät sekä punaiset että valkoiset menehtyneet. On yksilökohtaista, miten tarkkoja tietoja kustakin vainajasta on tietokantaan kirjattu. Lisäksi Helsingin kaupungin verkkosivuilla on julkaistu kaikkien Santahaminaan haudattujen vainajien nimet. Heistä 25 oli syntyisin Helsingin pitjästä. Helsingin kaupungin julkaisema nimilista löytyy täältä: <https://historia.hel.fi/fi/alueet/kaakkoinen/santahaminaan-haudatut>

Vuonna 2019 Hiekkaharjun punaisten muistomerkin yhteyteen pystytettiin opastaulu, jossa kerrottiin tarkemmin vuoden 2018 tapahtumista. Opastaulun yhteyteen laitettiin älypuhelimella luettava qr-koodi, joka vie sivustolle, josta löytyy Aarno Tahvanaisen vuosikirjan artikkelissa esiintyvä nimilista kaatuneista punakaartilaisista. Opastaulun qr-koodi liittyy kaupunginmuseon seinätön museo -sivuun, jossa löytyy tietoja vuoden 1918 tapahtumista Vantaalla. Sivusto löytyy osoitteesta: <https://tarinasoitin.fi/vantaa1918>. Opastaulusta on kirjoittanut Kati Tyystjärvi artikkelin vuoden 2020 Helsingin pitjä – Vantaa -vuosikirjaan.

Sisällissodan vainajien nimien sekä sen aikaisten tapahtumien selvitystyötä ja tutkimusta on Helsingin seudulla tehty siis varsin laajasti. Nimiä ja tietoja vainajista on myös julkaistu verkossa ja nimilistaan ohjataan Vantaalla muistomerkin yhteydessä. Vuoden 1918 tapahtumia tullaan käsittelemään myös tulevassa Vantaan kaupunginmuseon pysyvässä historianäyttelyssä, joka avautuu vuonna 2026.

Koska selvitystyötä on tehty jo laajasti ja nimet löytyvät digitaalisesti, kaupunginmuseon näkemyksen mukaan valtuustoaloitteen perusteella ei ole tarpeen ryhtyä jatkotoimiin.

Kaupunginhallitus 7.10.2024 § 30

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Sosialidemokraattiselle valtuustoryhmälle ja 5 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja

- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Kaupunkiympäristön toimialan katujen ja puistojen palvelualue toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Aatteensa puolesta kaatuneitten muistomerkki sijaitsee Hiekkaharjussa Punaisten puistossa, joka on katujen ja puistojen palvelualueen kunnossapidossa. Muistomerkin lähiympäristö kunnostettiin kevyesti kesällä 2019, kun kaupunginmuseon teettämä opastaulu julkistettiin.

Palvelualue selvittää maisema-arkkitehtuurin keinoin uhrien nimien vaihtoehtoisia esitysratkaisuja kustannuksineen ja sijaintia puistossa. Ratkaisussa pitää ottaa huomioon kokemusten perusteella myös ilkvallankestävyys. Samalla yhteydessä tutkitaan myös ko. puiston yleinen peruserantamistarve. Kohteeseen ei ole toistaiseksi varattu määrärahoja, mutta selvitystyö pyritään sisällyttämään vuosien 2025–2026 suunnitteluohjelmiin. Kun selvitystyö on valmis, se esitellään kaupunginhallitukselle jatkotoimenpiteiden määrittämistä varten.

Kaupunginhallitus 10.3.2025

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Sosialidemokraattiselle valtuustoryhmälle ja 5 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Liite:

- allekirjoitettu Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän ja 5 muun valtuutetun aloite sisällissodan uhrien nimien selvittäminen ja julkaiseminen muistokivien yhteydessä

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupungininsinööri Henry Westlin, puh. 0400 417 436

museon päällikkö Marjo Poutanen, 040 8467814

(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)